

Procesvoorstel
Meerjarenagenda Publieke Gezondheid
2023-2026

Groningen, 19 januari

Ter bespreking

Procesvoorstel om te komen tot de Meerjarenagenda 2023-2026 Publieke Gezondheid

Aanleiding

In 2021 zijn gemeenten en GGD op verzoek van het DB (24 september 2021) gezamenlijk gestart met het opstellen van de Contouren Meerjarenagenda Publieke Gezondheid. Dit als vervolg op de bestuurlijke themadag van 2 juli 2021. Op 4 maart 2022 zijn de Contouren van de Meerjarenagenda 2022-2025 door het vorige AB definitief vastgesteld.

De nota Contouren Meerjarenagenda is door nauwe samenwerking met de tien Groninger gemeenten en GGD in korte tijd tot stand gekomen. Het doel was om voor de gemeenteraadsverkiezingen 2022 een gedegen inhoudelijk document neer te leggen waarin het nieuwe bestuur kan besluiten welke thema's en speerpunten de komende tijd van belang zijn en daarmee richtinggevend voor hun GGD.

Ontwikkelingen dit jaar (vormen van een nieuw bestuur, nieuwe Directeur Publieke Gezondheid (DPG), Vertraging van de landelijke uitwerking van het coalitieakkoord en de toezeggingen op Prinsjesdag hebben ervoor gezorgd dat niet eerder voldoende duidelijkheid was om een uitvoeringsplan op te kunnen stellen. Nu de landelijke kaders voldoende duidelijk zijn kan in het eerste kwartaal 2023 een vervolg worden gegeven aan het proces en de inhoud, zoals opgenomen in het uitvoeringsplan 2022 (eveneens 4 maart vastgesteld door het algemeen bestuur PG&Z).

Met dit procesvoorstel willen we de vervolgstappen weergeven voor de komende tijd, zodat we gezamenlijk en doelgericht toe kunnen werken naar een definitieve vaststelling van de Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2023-2026 door het bestuur en tot een nadere concrete uitwerking hiervan kunnen komen.

Landelijke ontwikkelingen

Maatschappelijk en politiek blijft de urgentie groeien rond de rol van (publieke) gezondheid en preventie. De druk op de curatieve zorg en het brede sociale domein blijft hoog, terwijl gezondheidsverschillen in Nederland niet afnemen. Intussen lopen de kosten van de zorg op en groeit het personeelstekort, de zorg dreigt niet meer toegankelijk en betaalbaar te worden (zorg infarct). Deze problemen krijgen nog meer urgentie met de grote vergrijzingsgolf die in 2040 zijn piek zal bereiken, en de coronacrisis heeft de wereld ingrijpend veranderd.

Om de complexe gezondheidsvraagstukken aan te pakken wil het huidige kabinet met een breed, domein overstijgend beleid, een sterke impuls geven op het terrein van gezond leven en preventie waarin verschillende partijen samenwerken. Het Integraal zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) opgesteld door VWS zijn hier al concrete uitwerkingen van.

Het IZA is een vastgesteld onderhandelingsakkoord, bevat afspraken tussen VWS en 13 zorgpartijen over het toegankelijk en beheersbaar houden van de zorg. In het GALA maken het rijk, gemeenten en verzekeraars afspraken over preventie, versterking van de sociale basis, en sport & bewegen, om toe te werken naar een gezonde generatie in 2040. VWS, gemeenten en zorgverzekeraars onderschrijven in het GALA de volgende gemeenschappelijke doelen:

- a) Terugdringen gezondheidsachterstanden, al vanaf de eerste 1000 dagen
- b) Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- c) Het versterken van de sociale basis
- d) Een gezonde leefstijl
- e) Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- f) Vitaal ouder worden
- g) Bijdragen aan preventie samen met het zorgstelsel

Deze afspraken worden de komende tijd nader uitgewerkt, en waarschijnlijk in december 2022 vastgesteld.

Er wordt in beide akkoorden toegewerkt naar een gerichte regionale en lokale (keten)aanpak. Er wordt verder gesteld: “Preventieve interventies staan nooit op zichzelf, maar moeten landen in een stevige (regionale) infrastructuur die is gericht op bescherming en bevordering van gezondheid” (IZA 2022). Een regionale preventie infrastructuur zorgt ervoor dat gemeenten regionaal ondersteund worden bij het organiseren van een samenhangend preventief aanbod en het inrichten van ketenaanpakken gericht op gezondheidspreventie samen met zorgverzekeraars en (eerstelijns)-zorgaanbieders. IZA benoemt specifiek de volgende ketenaanpakken: kansrijke start, valpreventie overgewicht en obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.

Het IZA en GALA sluiten aan bij de beweging die door gemeenten richting preventie en gezondheid de afgelopen jaren al is ingezet. Voor gemeenten betekent dit concreet dat er de komende jaren (2023-2026) structureel en geoormerkt geld beschikbaar komt voor preventie, om bestaand beleid voort te zetten en op te schalen. Beleid dat gericht is op de lange termijn, minder vrijblijvend is en integraal van aard (domein overstijgend). Voor de financiering van deze activiteiten komt er per 2023 één brede SPUK (specifieke uitkering). Het jaar 2023 wordt gezien als een overgangsjaar waar bestaand beleid wordt voortgezet en gemeenten de mogelijkheid krijgen om een integraal plan te schrijven voor de periode 2024-2026. Bij dit alles ligt een sterke koppeling met het IZA waarin de niet vrijblijvende samenwerking tussen medisch- en sociaal domein expliciet is gemaakt.

Voor de GGDen wordt binnen GALA en IZA een rol voorzien als kennis- en advies partner, deze rol zal worden versterkt zodat GGD'en de gemeenten inhoudelijk kunnen ondersteunen, o.a. bij het faciliteren van een regionale preventie infrastructuur, en het ontwikkelen/inrichten van effectieve ketenaanpakken. Tevens wordt er vanuit GALA door VWS specifiek ingezet om de kennisfunctie van GGD'en te versterken. Deze beweging sluit grotendeels aan bij aan de strategische thema's die opgenomen zijn in de Contouren van de Meerjarenagenda PG.

In juni 2022 heeft de ministerraad op voorstel van minister Kuipers ingestemd met de oprichting van een Landelijke Functionariteit Infectieziektebestrijding (LFI). Het instellen van het LFI is een onderdeel van de aanpak pandemische paraatheid van het kabinet, zodat bij een pandemie (A-ziekte) het LFI als crisisorganisatie landelijk kan opereren onder gezag van de minister van VWS. Op Prinsjesdag 2022 liet het kabinet weten de komende twee jaar te investeren in pandemische paraatheid. Deze aanpak omvat een reeks maatregelen om beter voorbereid te zijn op een volgende pandemie en het Nederlandse paraatheidsniveau blijvend op een hoger niveau te krijgen. Een van de maatregelen is

het versterken van de infectieziektebestrijding. Alleen in combinatie met deze versterkte infectieziektebestrijding bij de GGD'en kan de LFI haar rol vervullen. Zo is er voldoende capaciteit nodig voor infectieziektebestrijding (artsen en andere professionals) en een versterking van de informatievoorziening en ICT-infrastructuur ten behoeve van de infectieziektebestrijding. Hiervoor komen tijdelijke (twee jaar) financiële middelen beschikbaar.

Regionale ontwikkelingen

In de regio Groningen hebben we te maken met grote maatschappelijke opgaven op het gebied van gezondheid. De huidige crisissen komen hier bovenop (o.a. coronacrisis, energiecrisis, vluchtelingencrisis, aardbevingscrisis, woningmarktcrisis, stikstofcrisis, gezondheidszorgcrisis) en 'ontwrichten' de samenleving. Er ontstaat maatschappelijke onrust, mentale problemen worden groter, deze crisissen werken in op gezondheid. Sinds de decentralisatie van het brede sociale domein is de druk op de gemeentelijke begrotingen jaarlijks toegenomen als gevolg van krappe decentralisatiebudgetten en teruglopende inkomsten vanuit het gemeentefonds – ook hier – een oplopende zorgvraag. De komende jaren wordt voor de regio's een prominente rol voorzien in het houdbaar houden van het zorgstelsel en zal de regionale infrastructuur een minder vrijblijvende vorm krijgen. De publieke gezondheidszorg moet daarbij verbonden zijn met de opgaven in het brede sociale én fysieke domein (Health in all Policies, HIAP).

In onze regio wordt er navolging gegeven aan de landelijke akkoorden, zowel regionaal- als lokaal is er de afgelopen jaren een forse beweging gaande waar al onze 10 gemeenten en GGD Groningen bij zijn aangehaakt. Regionaal, hebben we onlangs de Regiovisie 'Gezonde Groningers, Gezonde Zorg' vastgesteld, waar het 'Preventie Overleg Groningen' (POG) en 'Groningen Beter' worden verbonden. In het POG worden momenteel de verschillende programmalijnen nader uitgewerkt. Verder lopen er regionaal verschillende provinciale programma's zoals de NPG programma's, Regiodeals, Provinciaal Sportakkoord, Leefbaarheidsagenda Provincie en Kans voor de Veenkoloniën.

Op lokaal niveau zien we bij alle 10 gemeenten een Lokaal Gezondheidsbeleid (LGB), een Lokaal Preventie Akkoord (LPA) en Sportakkoorden, al dan niet als uitvoeringsprogramma van het integraal Lokaal Gezondheidsbeleid. Ook is er in toenemende mate aandacht voor gezondheid in het fysieke domein. Deze aandacht komt bijvoorbeeld terug in de omgevingsvisie, het groenbeleid en het beleid over klimaatadaptatie. De opgaven kunnen per regio en/of gemeente verschillen. Dat heeft te maken met de samenstelling en kenmerken van de bevolking en met de beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen.

Een discussie over de toekomst van de publieke gezondheid in onze regio en daarmee van GGD Groningen kan niet los worden gezien van de (grote/vergaande) landelijke ontwikkelingen over de toekomst van de zorg, de budgetten die daarvoor beschikbaar worden gesteld en de specifieke rol van de publieke gezondheid daarin. Een zorgstelsel dat inzet op een beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en preventie vraagt om andere prikkels, samenwerkingsverbanden, bekostiging e.d. en gaat eveneens invloed hebben op de Groninger gemeenten en hun GGD. Denk hierbij aan het vervolg van de discussie tussen Rijk en gemeenten over de governance van publieke gezondheid zoals de nadere uitwerking van het LFI, de herziening van de Wpg en de nadere uitwerking van IZA en

GALA waar concrete afspraken met gemeenten worden gemaakt over te behalen (gezondheids)doelen en resultaten.

Bovenstaande ontwikkelingen raken aan de 4 strategische thema's die zijn opgenomen in de Contouren Meerjarenagenda PG 2022-2025:

1. Langer gezond leven in Groningen
2. Gezonde en veilige leefomgeving
3. Ontwikkelen van een regionale preventie-infrastructuur
4. Robuuste infectieziektebestrijding en preventie

Vastellen definitieve Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2023-2026

Om te komen tot een definitieve meerjarenagenda willen we, GGD en gemeenten, de volgende stappen nemen:

1. Voorbereidingsgroep opstarten
2. Actualisatie van de inhoud van de huidige Contouren Meerjarenagenda 2022-2025
3. Korte terugblik 2022, uitvoeringsplan 2022
4. Themadag voor het bestuur – maart/ april 2023
5. Vaststellen van de definitieve Meerjarenagenda
6. Opstellen van een uitvoeringsplan 2023

1.Voorbereidingsgroep opstarten

Januari 2023

De huidige geaccordeerde versie van de Contouren Meerjarenagenda door het AB, is in nauwe samenwerking met de gemeenten en GGD tot stand gekomen. Een voorbereidingsgroep destijds bestaand uit: de voorzitter PG&Z, portefeuillehouder PG en DPG, met hun directe ondersteuners en de voorzitter van het SOO, heeft een belangrijke meerwaarde gehad. Voorstel is om een dergelijke voorbereidingsgroep weer in te stellen, zodat in gezamenlijkheid en slagvaardig de vervolgstappen opgepakt kunnen worden en nadere afspraken worden gemaakt over de rolverdeling. De definitieve samenstelling wordt in het DB nader bepaalt.

2.Actualisatie van de inhoud van de Contouren Meerjarenagenda 2022-2025

Januari- februari 2023

De vier strategische thema's uit de Contouren Meerjarenagenda sluiten nadrukkelijk aan bij landelijke- (VWS, GALA, IZA), regionale- (zoals POG, Regiovisie Gezonde Groningers gezonde Zorg Regiodeals, Provinciaal Sportakkoord, regionale NPG plannen, leefbaarheidsagenda Provincie) en lokale beleidsontwikkelingen (LGB, LPA, Sportakkoord, beleidsnota's sociaal domein, fysiek domein, omgevingsvisie) en zijn nog steeds de urgente maatschappelijke vraagstukken in onze regio. Daarom willen we gezamenlijk, de komende tijd de Meerjarenagenda zoals die er ligt, voorzover nodig op onderdelen aanscherpen en daarbij keuzes te maken/ambities te ijkten (in het licht van de landelijke

en regionale ontwikkelingen en afgewogen tegen de landelijke en financiële kaders) om vervolgens de definitieve versie vast te stellen.

3.Korte evaluatie uitvoeringsplan 2022

Januari- februari 2023

In 2022 is er in opdracht van het AB, ondanks alle onzekerheden (coalitieakkoord nieuwe kabinet, gemeenteraadsverkiezingen, vernieuwing bestuur PG&Z, nieuwe DPG) een start gemaakt met een aanzet tot een uitvoeringsplan om te voorkomen dat 2022 een 'verloren jaar' werd. Het idee achter het werken met uitvoeringsplannen is dat het bestuur op basis van behaalde resultaten en nieuwe ontwikkelingen bepaalt welke inzet de GGD moet gaan leveren het aankomende jaar uitgesplitst naar de vier strategische thema's. Het blijft noodzakelijk om aan te sluiten op wat al gedaan wordt in relatie tot landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Zo zorgen we dat het uitvoeringsplan geen acties bevat die vanuit andere akkoorden of overlegstructuren al uitgevoerd worden.

Het huidige uitvoeringsplan 2022 omvat twee delen: het eerste deel beschrijft processtappen om te komen tot een definitieve vaststelling van de Meerjarenagenda (waar voorliggend procesvoorstel op anticipeert). Het tweede deel beschrijft wat de GGD gaat doen in relatie tot de vier strategische thema's in het uitvoeringsjaar. Ter voorbereiding op de themadag wordt het uitvoeringsplan kort met elkaar (GGD en gemeenten) geëvalueerd, en de uitkomsten teruggekoppeld. Nadere afspraken hierover zullen in de voorbereidingsgroep gemaakt worden.

4.Themadag

Maart/april 2023

In maart/ april 2023 wordt zoals besloten in het AB 4 maart 2022, gezamenlijk een themadag georganiseerd. De themadag geeft bij voorkeur een belangrijke eerste aanzet voor het opstellen van een breed gedragen Meerjarenagenda 2023-2026 Publieke Gezondheid door het bestuur, die richting geeft aan de dienstverlening van de GGD. Voorstel is om de inhoud van de themadag door de voorbereidingsgroep ter hand te nemen en vooraf kan via het AOG/SOO en DB (ambtelijke en bestuurlijk) input worden aangedragen. GGD is de trekker van deze themadag en werkt nauw samen met de voorbereidingsgroep. Het doel van de themadag is per strategisch thema concrete, breed gedragen, inhoud op te halen voor de GGD. Deze input wordt meegenomen in het opstellen van het uitvoeringsplan 2023 en het definitief vaststellen van de Meerjarenagenda Publieke Gezondheid voor de periode 2023-2026

5. Vaststellen definitieve versie Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2023-2026

April/Juli 2023 (afhankelijk van definitieve datum themadag)

De uitkomsten van de themadag worden meegenomen en in gezamenlijkheid verwerkt in de definitieve versie van de Meerjarenagenda Publieke Gezondheid, zodat deze kan worden vastgesteld door het algemeen bestuur. Streven is om de Meerjarenagenda vast te stellen tijdens het AB van 21-4-2023 of 14-7-2023 (mede afhankelijk van de definitieve datum van de themadag en de uitkomsten daarvan).

6. Uitvoeringsplan 2023

April/Mei 2023 (afhankelijk van definitieve datum themadag)

Om te komen tot de uitvoering van de geschetste thema's in het plan 2023-2026, willen we deze nader uitwerken in een uitvoeringsplan 2023. In het uitvoeringsplan 2023 kunnen prioriteiten en inzet van de GGD worden bepaald. Tevens nemen we in dit plan de evaluatie van 2022 mee.

Van belang is dat het uitvoeringsplan gezamenlijkheid tot stand komt. In de voorbereiding naar het uitvoeringsplan zal steeds gekeken moeten worden welke activiteiten bij voorkeur op het niveau van de gehele regio ingezet worden en welke een meer lokale aanpak vereisen. Met het bestuur en de DPG kan gaandeweg bekeken worden of de voorbereidingscommissie een goed vehikel is voor het uitvoeringsplan of dat andere afspraken noodzakelijk zijn. Van belang is om dit punt tegelijkertijd op te pakken, zodat dit meegenomen kan worden in de integrale discussie ten behoeve van de continuering van de realisatie van de ambities in de Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2023-2026.

Rolverdeling

- Vorbereidingsgroep
Deze groep is trekker van dit proces. De definitieve samenstelling in het DB nog nader bepalen.
- Dagelijks bestuur PG&Z
Het DB ziet toe op het proces. Indien noodzakelijk geeft het DB richting.
- Algemeen bestuur PG&Z
Het AB stelt vast. Gedurende het proces en tijdens de AB-vergaderingen hebben de AB-leden de gelegenheid deel te nemen aan de dialoog. Zodat visies uitgewisseld kunnen worden die leiden tot een gezamenlijke beslissing.
- DPG
De DPG brengt advies, richting en informatie vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid (Cf. Governancecode DPG).

Tijdpad

Hieronder is globaal het tijdpad beschreven:

1. Vaststellen procesvoorstel

(Bespreking met voorbereidingsgroep (voorzitter en portefeuillehouder PG, DPG en hun directe ondersteuners), incl. AOG 10 jan en SOO 19 jan. DB 24 jan en AB 24 feb 2023)

2. Actualiseren van de Meerjarenagenda PG

(Jan – Feb 2023)

- 3. Voorbereiden themadag Meerjarenagenda PG door voorbereidingsgroep**
- 4. Themadag Meerjarenagenda PG**
(Maart, april 2023)
- 5. Opbrengsten themadag verwerkt in conceptversie Meerjarenagenda PG 2023-2026**
(ntb afhankelijk van definitieve datum themadag)
- 6. Bespreking conceptversie Meerjarenagenda PG 20223-2026**
(ntb afhankelijk van definitieve datum themadag)
- 7. Definitieve besluitvorming/principebesluit Meerjarenagenda PG 2023-2026 in het AB**
(AB 21 april 2023 of 14 juli 2023)
- 8. Meerjarenagenda PG 2023-2026 naar gemeenteraden**
(ntb)
- 9. Definitieve besluitvorming Meerjarenagenda PG 2023-2026**
(ntb)